

УДК 004.9:334.72-043.86

**ANALYSIS OF COMPETENCES OF FUTURE SPECIALISTS
FROM ENTREPRENEURSHIP AND TRADE
АНАЛІЗ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ**

Ostrovershenko A.P./Островершенко А. П.*Postgraduate/аспірант*

ORCID: 0000-0002-0472-0828

*Ukrainian state university in the name of Mykhail Draghomanov,
9 Pyrogova Street, Kyiv, 02000**Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, 02000*

Анотація. У статті розкрито значення формування компетентностей майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі у процесі професійної підготовки. Здійснено аналіз стандарту спеціальності 076 Підприємництво та торгівля з метою означення показників компетентностей необхідних для висококваліфікованих фахівців у сфері підприємництва та торгівлі та компетентностями у постійно мінливій професійній діяльності. Проаналізовано інтегральну, загальні та фахові компетентності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі. Подальше дослідження вбачаємо у вивченні трансверсальних та цифрової компетентностей майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентність, інтегральна компетентність, загальна компетентність, спеціальна компетентність, майбутні фахівці у сфері підприємництва та торгівлі.

Вступ.

У реаліях воєнних дій в Україні та майбутній економічній розбудові країни однією з провідних форм господарювання має бути підприємництво – безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством [8].

Найважливішим принципом підприємницької та торговельної діяльності – це професіоналізм, адже він являє собою знання і володіння практичними навичками, наявності професійної освіти, навичок у роботі, вивченні і оволодінні передового досвіду. Професіоналізм у підприємстві – це передусім здатність майбутнього фахівця знайти з урахуванням умов і реальних можливостей, найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними завдань у межах своїх можливостей та компетенції [2].

Проблемами компетентностей майбутніх фахівців з підприємництва та торгівлі займаються дослідників багатьох галузей, а саме: Н. Тягунова, З. Тягунова, Д. Долинський, Ю. Єрмакова, Т. Ілляшенко, М. Костюк, І. Литвиненко Н. Сафонова, В. Січкаренко, Н. Зимівець, О. Наголюк, О. Прокопенко, А. Путінцев. Науковці та практики досліджували компетентності майбутніх фахівців підприємництва та торгівлі у різних аспектах, включаючи

трансверсальну, соціальну, комунікативну та цифрову компетентності. Вони досліджують якість професійної підготовки майбутніх фахівців, визначають проблеми та шляхи вирішення цих їх. На жаль, сьогодні очевидно є суперечність між зростаючими вимогами до компетентності майбутнього фахівця та недостатнім рівнем її сформованості, що вимагає суттєвої адекватно реакції педагогічної системи на процес формування компетентностей та розвитку нового соціально-цифрового мислення бізнесмена [9].

Важливі дослідження компетентності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі були зроблені вченими зарубіжних країн, такими, яка Горвард Стівенсон – провідний теоретик підприємництва в Гарвардській бізнес-школі, який у своїх дослідженнях описує суть підприємницького менеджменту як «гонитву за можливостями без урахування ресурсів, якими людина володіє на даний момент». Його бачення полягають у наступному: підприємці не тільки бачать і шукають можливості, які вислизують від уваги адміністративного керівництва, вони також не дозволяють ресурсам, які спочатку надані їм, обмежувати їх свободу вибору; підприємці, мобілізуючи ресурси інших, досягають своєї мети, а адміністратори дозволяють доступним ресурсам і посадовим інструкціям визначати його бачення та поведінку. Дослідженням компетентностей майбутніх фахівців з підприємництва і торгівлі займалися провідні інститути Німеччини, США, Країн Європейського союзу. Аналіз необхідних компетентностей майбутніх фахівців з підприємництва та торгівлі у професійній підготовці є актуальним, адже швидкі темпи розвитку технологій та зростання конкуренції на ринку вимагають від підприємств та фахівців постійної адаптації та удосконалення своїх знань, навичок, здатностей та спроможності.

Основний текст.

Компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з підприємництва та торгівлі мають важливу роль в ефективному функціонуванні цих сфер діяльності. Компетентність це не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у практичній діяльності, навички спілкування та міжособистісної взаємодії, а також етичні та соціальні аспекти [3].

Майбутні фахівці з підприємництва та торгівлі повинні володіти загальними, трансверсальними та фаховими компетенціями, це дозволить їм ефективно виконувати свої обов'язки в умовах змінного ринку та конкуренції. Володіння компетенціями сприяє забезпеченню конкурентоздатності майбутніх фахівців на ринку праці, а також підвищує якість їхньої роботи та результативність діяльності підприємств.

Метою професійної підготовки майбутніх фахівців з підприємництва та торгівлі є підвищення ефективності ведення підприємницької діяльності в сфері послуг, створення власного бізнесу; підготовка конкурентоспроможних майбутніх фахівців, які володіють загальними, трансверсальними [4] та фаховими компетенціями, здатних розв'язувати складні задачі та проблеми організації підприємництва та торгівлі в державних та приватних суб'єктах господарювання.

Тому освітній процес націлений на підготовку висококваліфікованих майбутніх фахівців з підприємництва та торгівлі, задля оволодіння ними сучасними інноваційними технологіями, методами, прийомами та засобами у професійній діяльності.

Об'єктами вивчення для майбутніх фахівців є діяльність з організації та функціонування підприємництва та торгівлі, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів.

Оскільки майбутній фахівець у сфері підприємництва та торгівлі здатний виконувати роботу у розрізі різних професійних груп, відповідно до Національного класифікатора України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 [7] (табл. 1) важливою є інтегральна компетентність для конкурентоспроможності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі на ринку праці.

Таблиця 1 - Професійні групи (Національного класифікатора України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010) [7]

1224	Завідувач секції
1224	Керівники виробничих підрозділів в оптовій та роздрібній торгівлі
1229.1	Завідувач відділу (самостійного)
3415	Агент комерційний
3415	Агент торговельний
3415	Комівояжер
3419	Товарознавець
3419	Організатор з постачання
3419	Організатор зі збуту
3422	Експедитор транспортний
3439	Фахівець.

Оволодіння інтегральною компетентністю полягає у компетентному виконанні різноманітних завдань у професійній діяльності, яка потребує не лише знання та навички, а й розвиток особистісних якостей, таких як творчість, ініціативність, комунікативність, самостійність, адаптивність та інші.

Інтегральна компетентність допомагає майбутнім фахівцям у сфері підприємництва та торгівлі краще зрозуміти себе, свої можливості та обмеження, а також формувати стратегії розвитку і досягнення своїх цілей. Вона важлива для професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі до роботи в команді та у міжкультурному просторі, адже сьогодення вимагає співпрацювати з іншими людьми, знаходити спільну мову з тими, хто має різні культурні та мовні характеристики. А також інтегральна компетентність є важливим викликом сучасної економіки та ринку праці. Вона допомагає фахівцям з підприємництва та торгівлі бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

Інтегральна компетентність майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі полягає у здатності розв'язувати нетипові ситуаційні завдання та

практичні проблеми в сфері підприємницької та торговельної діяльності. Це потребує застосування положень і методів системи наук, які формують концепції організації та функціонування підприємницьких та торговельних структур [6].

Загальні компетентності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі – це комплекс цінностей, знань, умінь, навичок здібностей, здатностей та спроможності, необхідних для успішної реалізації у професійній діяльності. Компонентами загальної компетентності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі є мовна, математична, інформаційна, соціокультурна, комунікативна, етична, а також критичне мислення та творчість [1].

До загальних компетентностей належать:

1. Здатність захищати та реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, як складової частини Європейського суспільства, адже дана компетентність допоможе фахівцю з підприємництва та торгівлі знати, реалізовувати та захищати свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Результатом навчання у цій компетентності є здатність фахівця до збереження та підтримки культурної та історичної спадщини, відчуття глибинних зв'язків між традиціями та сучасністю, а також здорового способу життя.

3. Вміння спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Знання державної мови є не менш важливим для майбутніх фахівців у сфері підприємницької діяльності, оскільки вони працюють з клієнтами та партнерами вітчизняних компаній, а також з представниками державних органів, які забезпечують реєстрацію та легалізацію діяльності підприємств. Спілкуватися державною мовою є важливим чинником успішної бізнес-комунікації, яка забезпечує залучення та утримання клієнтів, а також розвиток партнерських відносин та розширення бізнесу. Офіційні документи та угоди укладаються державною мовою, тому знання її є необхідним для правильної інтерпретації та взаєморозуміння сторін укладання угод та контрактів. Крім того, знання української мови є важливим чинником взаємодії з державними органами, а також дозволяє ефективно взаємодіяти зі співробітниками та керівництвом підприємства.

4. Володіння іноземними мовами.

Знання іноземної мови є важливою компетентністю для майбутніх фахівців у сфері підприємницької діяльності з кількох причин:

- розширення ринків збуту: володіння іноземною мовою дозволяє підприємствам ефективно спілкуватися з партнерами, клієнтами та постачальниками з інших країн, що може значно розширити ринки збуту та збільшити прибуток;
- міжнародне спілкування: сучасний бізнес часто ведеться в міжнародному контексті, де використовуються різні мови. Знання іноземної мови дозволяє ефективно спілкуватися з партнерами з інших країн, зокрема при проведенні переговорів, укладанні угод та встановленні контактів;
- підвищення конкурентоспроможності: знання іноземної мови дозволяє підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку та забезпечити свою успішну діяльність у глобальному бізнесі;
- розширення професійних можливостей: знання іноземної мови відкриває двері до нових можливостей у різних галузях, включаючи іноземні компанії та міжнародні організації. Отже, знання мов є важливою компетентністю для майбутніх фахівців у сфері підприємницької діяльності, яка може підвищити їх ефективність та конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

5. Здатність до пошуку та використання сучасних інформаційних технологій для розв'язання різноманітних завдань у професійній діяльності. Результатом навчання цієї компетентності є здатність фахівця до ефективного використання інформаційних ресурсів та технологій, у тому числі мережевих, електронних інформаційних баз даних, програмного забезпечення для аналізу та опрацювання даних, електронного документообігу тощо. В сучасному світі інформаційні технології є необхідними для успішної професійної діяльності у сфері підприємництва та торгівлі. Завдяки цим технологіям можна швидко та точно знаходити, аналізувати та використовувати потрібну інформацію, зменшувати час та затрати на виконання рутинних операцій, покращувати взаємодію з клієнтами та партнерами тощо. Отже, знання та вміння використовувати сучасні інформаційні технології є ключовими для успішної кар'єри.

6. Здатність формувати нові ідеї (креативність) виявляти ініціативу та підприємливість. Ця компетентність означає, що фахівці генерують нові ідеї та рішення, виявляти ініціативу, бути підприємливим та нести відповідальність за реалізацію нових ідей. Результатом навчання цієї компетентності є здатність фахівця пропонувати творчі та інноваційні рішення, розв'язувати складні завдання, знаходити нові можливості для розвитку бізнесу та вести підприємницьку діяльність успішно і ефективно. Креативність і ініціативність є особливо важливими в умовах швидкого технологічного прогресу та зміни ринкових умов, що вимагає постійного пошуку нових рішень та ідей.

7. Вміння працювати самостійно та в команді, нести відповідальність за певні завдання, дії. Ця компетентність важлива для успішної професійної діяльності, оскільки вимагає від фахівця вміння працювати самостійно та в команді, взаємодіяти з колегами та керівництвом. Знання правил та дотримання

процедур, вміння приймати рішення та відповідати за їх наслідки є важливими елементами цієї компетентності. Крім того, здатність до самостійної роботи є важливою навичкою, яка дозволяє фахівцю бути впевненим та відповідальним у виконанні своїх професійних обов'язків. Результат навчання з цієї компетентності – це ефективна організація своєї роботи, вміння управляти часом та ресурсами, а також вміння приймати самостійні рішення та взаємодіяти з колегами та керівництвом.

8. Здатність до збереження навколишнього середовища, враховувати екологічні фактори, фактори безпеки життєдіяльності та охорони праці в професійній діяльності. Це може включати такі навички, як:

- ✓ знання та розуміння законів та норм, що регулюють відносини в галузі охорони навколишнього середовища та безпеки праці;
- ✓ вміння визначати можливі ризики для навколишнього середовища та безпеки праці, вживати необхідні заходи для їх запобігання.
- ✓ вміння використовувати ресурсозберігаючі технології та методи роботи, які дозволяють зменшити негативний вплив на довкілля;
- ✓ взаємодія з іншими співробітниками, щоб забезпечити безпеку робочих місць та навколишнього середовища;
- ✓ знання про природні ресурси та їх використання з урахуванням збереження екологічного балансу;
- ✓ взаємодія з органами влади, місцевими органами самоврядування та громадськістю з питань охорони навколишнього середовища та безпеки життєдіяльності.

Формування даної здатності призводить до розвитку навичок та знань, які дозволять майбутнім фахівцям ефективно зберігати навколишнє середовище, враховувати екологічні та безпекові фактори та забезпечувати безпечні умови праці в професійній діяльності.

9. Здатність до абстрактного мислення, навчання, постійного саморозвитку, підвищення своєї професійної кваліфікації зокрема і в надзвичайних умовах. Це є важливою компетентністю для будь-якого фахівця. Сьогоднішній світ дуже швидко розвивається, тому для успіху в будь-якій професійній галузі необхідно слідкувати за останніми тенденціями та новітніми технологіями. Здатність до абстрактного мислення дозволяє фахівцю аналізувати інформацію, виділяти головне і робити висновки. Навчання та саморозвиток дає можливість збільшувати свій рівень знань та вмінь, розвивати нові навички та підвищувати свою професійну компетентність. Підвищення кваліфікації дозволяє фахівцю бути обізнаним з останніми змінами у своїй галузі, знаходити нові можливості для підвищення ефективності своєї роботи та розвитку своєї кар'єри. Надзвичайні умови можуть виникнути в будь-який момент, тому важливо мати знання та навички, необхідні для праці в таких умовах. Майбутні фахівці повинні бути готові до будь-яких ситуацій та вміти діяти в екстремальних умовах. Таким чином, здатність до абстрактного мислення, навчання, постійного саморозвитку, підвищення своєї професійної кваліфікації зокрема і в надзвичайних умовах є важливою компетентністю для будь-якого фахівця і в будь-якій галузі.

Спеціальні компетентності – це комплекс цінностей, знань, умінь, навичок здібностей, здатностей та спроможностей, які є кваліфікаційними для фахової підготовки для сфери підприємництва та торгівлі.

Спеціальні компетентності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі включають в себе:

1. Здатність враховувати основні закономірності та сучасні досягнення у підприємницькій та торговельній діяльності. Ця компетентність передбачає знання про ринкові тренди, конкурентну ситуацію та попит на товари і послуги, а також процеси ведення бізнесу (планування, організація, контроль та оцінка). Успішна підприємницька діяльність вимагає знання законодавства, яке регулює підприємницьку діяльність, а також розуміння важливості ефективного фінансового управління, маркетингу та продажів, управління персоналом та розвитку бізнесу. Знання цих аспектів допоможуть здійснити правильний вибір при плануванні стратегії розвитку бізнесу та забезпечити його стабільний розвиток. Загалом, здатність враховувати основні закономірності та сучасні досягнення у підприємницькій та торговельній діяльності є важливою компетентністю для успішної кар'єри та допомагає забезпечити сталий розвиток підприємства в умовах сучасного ринкового середовища.

2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства. Ця компетентність передбачає здатність вибирати та застосовувати відповідні методи та інструменти, які є необхідними для діяльності підприємства. Щоб досягнути цієї компетентності необхідно мати знання про методи та інструменти, що використовуються для аналізу, планування та контролю діяльності підприємства. До методів, що можуть бути використані, входять SWOT-аналіз, аналіз Портера, аналіз структури витрат, бюджетування та інші. Інструментарій, що може бути використаний, включає програми для аналізу, фінансові калькулятори, програми для бюджетування та інше. Важливо знати, які методи та інструменти використовувати для рішення конкретних завдань у діяльності підприємства, а також мати навички їх застосування. Крім того, важливо вміти аналізувати та оцінювати результати використання цих методів та інструментів і коригувати стратегії діяльності підприємства в залежності від отриманих результатів.

3. Здатність застосовувати інноваційні підходи у діяльності підприємницьких та торговельних структур. Така компетентність вимагає вміння розрізняти новітні технології та інновації від застарілих та неефективних підходів, а також здатності до творчого мислення та пошуку нестандартних рішень. Важливо володіти знаннями про сучасні тренди та технології в галузі, а також бути готовим йти на ризик.

4. Здатність визначати характеристики товарів і послуг та критерії формування асортименту в підприємницькій та торговельній діяльності. Ця компетентність включає знання ринку, здатність аналізувати попит та пропозицію, аналізувати конкурентні переваги та слабкі сторони, визначати потенційних та реальних споживачів, а також вміння обирати та оцінювати постачальників.

5. Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької та торговельної діяльності. Вона є надзвичайно важливою компетенцією для успішної підприємницької та торговельної діяльності. Зокрема, підприємці повинні володіти знаннями про правові аспекти створення та реєстрації бізнесу, вимоги щодо оподаткування, регулювання відносин зі споживачами та постачальниками, дотримання стандартів якості та безпеки продукції, інтелектуальної власності та багато іншого. Знання та дотримання відповідних нормативно-правових документів є необхідним для запобігання можливих правових проблем та штрафних санкцій, збереження довіри споживачів та партнерів, а також забезпечення успішної та стабільної діяльності підприємства.

6. Здатність виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур включає в себе:

- планування: здатність розробляти плани діяльності, визначати мету та завдання, необхідні для досягнення поставленої мети;
- організація: здатність розробляти структуру підприємства, розподіляти завдання та обов'язки між співробітниками, контролювати їх діяльність та визначати пріоритети;
- керування: здатність здійснювати ефективне керівництво підприємством, контролювати роботу співробітників, забезпечувати виконання планів та завдань;
- комунікація: здатність ефективно спілкуватися зі співробітниками, клієнтами та іншими зацікавленими сторонами, використовуючи різні засоби спілкування;
- фінансовий менеджмент: здатність планувати та керувати фінансовими ресурсами підприємства, використовуючи бухгалтерський облік та фінансовий аналіз;
- маркетинг: здатність проводити дослідження ринку та конкурентів, розробляти маркетингові стратегії та просувати продукти чи послуги підприємства;
- управління персоналом: здатність розробляти та реалізовувати політику зайнятості та управління персоналом, підбирати та навчати співробітників, використовуючи ефективні мотивацію.

7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування у підприємницькій та торговельній діяльності. Знання та вміння застосовувати основи обліку та оподаткування є важливими для ефективної діяльності підприємств. Це допомагає визначити фінансові результати діяльності, контролювати витрати, оптимізувати оподаткування та запобігати фінансовим ризикам. Зокрема, здатність до застосування основ обліку та оподаткування включає:

- розуміння принципів бухгалтерського обліку та здатність до складання фінансової звітності (баланс, звіт про прибуток, звіт про готовність до операцій);
- знання податкової системи та володіння правильним розрахунком та

сплати податків, зокрема податку на прибуток, ПДВ, акцизного збору та інших;

- розуміння та здатність до використання різних форм оподаткування, зокрема спрощеної системи оподаткування та податкових кредитів;
- знання основ ведення касової книги, контролю за готівковими та безготівковими розрахунками, зокрема використання платіжних систем та банківських послуг;
- знання та вміння використовувати програми обліку та оподаткування, зокрема електронний звіт про прибуток, програми для розрахунку податків та бухгалтерського обліку.

Усі ці компетентності є важливими для успішної підприємницької та торговельної діяльності, оскільки забезпечують ефективне управління фінансовими ресурсами та зменшують фінансові ризики.

8. Здатність визначати і задовольняти потреби споживачів як пріоритетних суб'єктів ринку. Для цього фахівцю потрібно володіти знаннями про ринок, його тенденції, та інтерпретувати дані з маркетингових досліджень, проводити аналіз вимог споживачів та їхніх поведінкових патернів, орієнтуватися на засоби комунікації з клієнтами, налагоджувати взаємодію з ними тощо.

9. Вміння застосовувати моделі електронної комерції у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності. Фахівець повинен вміти використовувати різні платформи та інструменти електронної комерції, такі як інтернет-магазини, онлайн-майданчики, електронні платежі та інші. Також важливо мати розуміння технічних та маркетингових аспектів електронної комерції, такі як оптимізація пошукової системи, аналіз відвідування сайту, аналіз конверсії, електронний маркетинг та інші. Застосування моделей електронної комерції може значно полегшити діяльність підприємства, дозволяючи здійснювати купівлю-продаж товарів та послуг через Інтернет, зменшувати витрати на зберігання та транспортування товарів, а також збільшувати обсяги продажів. Оскільки моделі електронної комерції знаходяться у постійному розвитку, то вони мають тенденцію швидко змінюватися, тому важливо прагнути до постійного самовдосконалення та оновлення своїх знань у цій галузі.

10. Здатність використовувати логістичні системи у підприємницькій та торговельній діяльності. Логістика є важливою складовою підприємницької та торговельної діяльності, оскільки вона забезпечує ефективний рух товарів та послуг від виробника до споживача. Здатність до використання логістичних систем включає в себе знання про транспортні та складські процеси, методи та технології управління логістикою, аналіз та планування логістичних потоків, вміння співпрацювати з логістичними партнерами, технічні та інформаційні засоби для підтримки логістичних процесів. Логістичні системи можуть бути використані для оптимізації складських процесів, зменшення витрат на транспортування та зберігання товарів, підвищення ефективності доставки товарів та послуг споживачам. Щоб досягнення поставлених цілей необхідно мати знання про логістичні технології та методи, розуміти принципи управління логістикою, вміти працювати з інформаційними технологіями,

визначати оптимальні маршрути транспортування товарів, аналізувати логістичні потоки та виправляти недоліки в системі логістики.

11. Здатність раціонально підбирати та використовувати торгівельне обладнання з дотримання вимог безпеки праці. Це охоплює знання різних типів обладнання та їх функцій, розуміння потреб свого бізнесу та вибір обладнання, яке задовольнить ці потреби, а також уміння працювати з обладнанням з дотриманням вимог безпеки праці. Раціональне підбирання обладнання охоплює аналіз технічних параметрів (розміри, енергоспоживання, функціональність тощо), а також збалансованість ціни та якості.

12. Здатність використовувати рекламу та сучасні PR-технології в діяльності підприємницьких та торговельних структур. Ця компетентність складається з:

- ❖ знань цільової аудиторії: здатність розуміти та аналізувати поведінку та потреби її, а також використовувати цю інформацію для ефективного розроблення рекламних кампаній та PR-стратегій;
- ❖ креативності: здатність створювати нові та нестандартні рекламні та PR-ідеї, що привертають увагу та заохочують цільову аудиторію;
- ❖ знань медіа-каналів: вміння визначати найбільш ефективні медіа-канали для розміщення реклами та розроблення PR-стратегій, зокрема, соціальні мережі, месенджери, телебачення, зовнішня реклама;
- ❖ комунікаційних навичок: вміння ефективно комунікувати з різними стейкхолдерами, зокрема зі споживачами, журналістами, бізнес-партнерами тощо;
- ❖ аналітичних навичок: здатність збирати та аналізувати дані про ефективність рекламних та PR-кампаній, визначати їхні сильні та слабкі сторони, та вносити зміни для покращення результатів.

Під час проведеного аналізу стандарту спеціальності 076 Підприємництво та торгівля [5] було виявлено розрив між зазначеними показниками компетентностей та необхідними компетентностями для висококваліфікованих фахівців у сфері підприємництва та торгівлі та компетентностями у постійно мінливій професійній діяльності. Результати аналізу стимулюють потребу у оновленні стандарту щоб відповідати сучасним вимогам та потребам ринку праці, адже в кінцевому результаті це дозволить гарантувати, що освітні програми будуть відповідати потребам реального часу в умовах воєнних дій та майбутній розбудові економіки України.

Важливо підкреслити, що такий аналіз є невід'ємною частиною процесу адаптації до змін і досягнення більшої ефективності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців у сфері підприємництва та торгівлі.

Висновки. У сучасному світі, де конкуренція на ринку дуже висока, успішність підприємницької та торговельної діяльності майбутніх фахівців залежить від їх професійної компетентності.

Для забезпечення успіху майбутнім фахівцям з підприємництва і торгівлі необхідно розумітися на інноваційних методах управління та усвідомлювати важливість забезпечення якості продукції чи послуг, знати законодавство

України, досконало володіти знаннями про процеси на ринку. Крім того, цінність оволодіти цифрою компетентністю майбутнім фахівцем з підприємництва і торгівлі полягає задля використання сучасних цифрових технологій, саме, співпрацювати з електронними платформами та надавати ефективну матеріально-технічну допомогу. Загалом, оволодіння цифрою та трансверсальною компетентностями, пов'язаних з торгівлею, має вирішальне значення для успішного ведення бізнесу та захисту підприємств.

Подальше дослідження вбачаємо у вивченні трансверсальних та цифрової компетентностей, які будуть сприяти формуванню кваліфікованого фахівця у сфері підприємництва та торгівлі для досягнення успіху у вимогливому індустріальному середовищі.

Література:

1. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpryyemnytstva.pdf>

2. Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2003. 160 с.

3. Любарець В. В. Формування професійної компетентності майбутніх агентів з організації туризму у професійному коледжі : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2013. 361 с.

4. Vladyslava Liubarets, Nataliia Bakhmat, Liudmyla Kurylo, Anhelina Spitsyna, Oleksandra Biriukova. Formation of Transversal Competences of Future Economists in the Conditions of Digital Space. Journal of Higher Education Theory and Practice. Vol. 22. № 14. 2022. P.67-80 URL: <https://www.proquest.com/openview/6e9e278cbf2ff7b257e8c10eb1b530cd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=766331>

5. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо – професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» від 07.07.2021 р. №781. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Fakhova%20peredvysycha%20osvita/Zatverdzeni.stan.darty/2021/07/08/076.Pidpryyemnytstvo.torhivlya.birzhova.diyal.08.07.docx>

6. Освітньо-професійна програма «Підприємництво та торгівля». КТГГ. 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/18gA_q44LU8Rxz55O-ZyqULsFxFN_qshmq/view

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 № 1341. 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

8. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р № 1953-IX. Дата оновлення: 11.02.2022. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

9. Черняк В.З. Історія підприємництва: учбовий посібник для студентів, які навчаються за економічними спеціальностями. К.: ДАНА, 2015. 607 с.

Abstract. *The article reveals the significance of the formation of competencies of future specialists in the field of entrepreneurship and trade in the process of professional training. The analysis of the specialty standard 076 Entrepreneurship and trade was carried out in order to determine the indicators of competencies required for highly qualified specialists in the field of entrepreneurship and trade and competencies in constantly changing professional activities. Integral, general and professional competences of future specialists in the field of entrepreneurship and trade were analyzed. We see further research in the study of transversal and digital competences of future specialists in the field of entrepreneurship and trade.*

Key words: *professional training, competence, integral competence, general competence, special competence, future specialists in the field of entrepreneurship and trade.*

*Науковий керівник: Liubarets V.V. /Любарець В.В.
doctor of pedagogic sciences, professor, /Доктор педагогічних[наук, професор
ORCID: 0000-0001-8238-1289
Ukrainian state university in the name of Mykhail Draghomanov,
9 Pyrogova Street, Kyiv, 02000
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, 02000*

Стаття відправлена: 18.10.2023 г.
© Островерщенко А.П.